

Uj naptárak 1873-ra.

Minden magyar könyvárus és könyvkötőnél következő esinosen kiállított és a legbiztosabb naptári adatokkal s érdekes olvasó résszel ellátott uj naptárak kaphatók:

Nemzeti nagy képes-naptár 1873.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal. Számos képpel.

Szerkeszti **Aldor Imre.**

Ötödik évfolyam. (168 lap, 37 kép, 12 fehér papír-oldal.)

Igen diszes borítékba fűzve csak 1 forint.

István bácsi naptára.

Ára 50 kr.

Protestáns uj képes-naptár.

Szerkeszti Dömötör János, tanár. Ára 50 kr.

Népszászó-naptár

a magyar nép számára. Sok sikerült képpel, színes borítékban. Szerkeszti Aldor Imre. — Ára 40 kr.

Lidércz-naptár.

Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések stb. gyűjteménye. — Sok képpel. Ára 60 kr.

Barátfülek naptára.

Igazhivók, papimádók, paplak és papnék számára, a sz. lélek sugallatára, szerkeszti Papramorgó. Sok torzképpel. Ára fűzve 50 krajczár.

Ugyanez függelékkel: Magyarország teendői a csalhatatlanság kimondása után. — Ára fűzve 80 kr.

Csodabogár-naptár.

Sokaknak siralmas, de sokaknak nevetetés mindenfélével. — Tele írta és pingálta Bogarász Kukuk. — Ára 60 kr.

Honvéd naptár.

(Egyttal katonai naptár).

A magyar nép számára. — Szerkeszti Aldor Imre. — Ára 60 kr.

Balpárti nép-naptár.

Balpárti polgártársai számára. Szerkeszti Vasgyuró T. Ára 50 kr.

Kossuth naptár.

Szerkeszti Honfi Tihamér. — Ára 40 krajczár.

Színházi naptár.

Ára 80 krajczár.

Kiadó **Heckenast Gusztáv.**

Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.

Ifjusági naptár.

Szerkeszti K. Beniczky Irma. Ára 50 kr.

Magyar nők házi naptára.

Szerkeszti Beniczky Irma. — Ára 60 kr.

Nevezzünk!

Uj humorisztikus naptár. — Ára 40 krajczár.

Falusi gazda naptára.

Szerkeszti dr. Farkas Mihály, földbirtokos. — Ára 80 kr.

Naptári jegyzék-könyvecske

gazdák számára. — Ára 1 ft. 40 kr.

Határidő-naptár,

mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztok, utazók és üzerek számára. Kötve 1 ft 20 kr.

Uj fali naptár.

Egész év, ára 20 kr.

Das neue Jahr.

Deutscher Volkskalender für Oesterreich-Ungarn.

Herausgegeben von P. K. Rosegger. — Preis 60 kr.

Neuer illustrirter

Volks-Kalender

für Ungarn und Siebenbürgen. Preis 50 ft.

Neuer

Wand-Kalender.

Ganzer Bogen. — Preis 20 Kreuzer.

Pest, november 17-én 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet hasábját öt sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásánál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígatásánál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyomat elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Conlegner Károly.

„Száz év múlva a katonák munkásokká lesznek; a tábornokok lesznek műhelyeink vezetői; minden ágyuból gépeket készítenek és az erődívenyekre virágokat ültetnek. Végre megérti a világ, hogy a becsület és dicsőség találkozhatnak másként is, nemcsak a csatában. A mai katonák az utolsó katonák és a munka danája a győzelem dala.”

A francia költő e nagyjelentőségű szavait mire sem lehetett inkább alkalmazni hazánkban, mint arra az ünnepélyre, melyet a József-műgyetem megalapításának 25-ik évfordulóján ünnepelt. Ez intézet, mely a technikai tudomány magyar meghonosodásának legelső, s fájdalom, még csak egyedüli faktora, nemcsak fennállásának egy emléknapiját, de egyetemé váltának s Pestre helyezésének ünnepét is ez idén ülte.

Zsenge intézet volt eleinte, az akkor köréje csoportosult erőket a legelső pár év elsodorta mellőle. Csak egy maradt meg közülök, mindig híven és rendületlenül, a legelső köztül, a fejlődés történetének élő képviselője gyanánt, azóta támadt munkás nemzedékek szellemi atyja, kinek érdemeinél, buzgalmánál és tudományánál csak egy van nagyobb: szerénysége.

Míg mások tizedrészes annyit képességgel s még kevesebb munkával, előtérbe tudtak furakodni s kivívták, hogy, egy időre legalább, félország beszéljen róluk; addig ő csendben végezte munkáját s nem kívánt hírt, nevet, anyagi jutalmat, beérte azzal, hogy önzetlen munkáján áldás legyen.

E férfi Conlegner Károly, kinek arczképét mai számunkban veszük olvasóink.

Egész élete csendes folyamhoz hasonlít, mely nem tör, nem szakaszt gátakat, de nyugodtan viseli magát a gályákat s jótékony hullámaival termékenyíti partjait.

Első volt azok között, kik hazánkban a realis tudományokra szánták magukat s a

mellett tetőtől talpig magyar, mintegy bizonyítandó e nemzetnek, hogy hiszen komoly akarattal ezen a pályán is lehet jeles, s ezen a pályán is lehet munkája áldáshozó.

Született Érsekújvárott 1812-ik évben. Atyja Conlegner Nándor ottani kereskedő volt, később városi tanácsos. Károly a gimnáziumot Nagy-Szombatban végezte 1826-ban, azután a bécsi polytechnikumon a kereskedelmi tanfolyamot hallgatta, ennek befejeztével pedig egy bécsi nagykereske-

részt vett, s a gimnáziumi alap pénztárnoka, az óvoda titkára volt.

Midőn 1846-ban a József-ipartanoda felállítására elhatározott és legelő 5 tanzsékre lett pályázat hirdetve: barátjainak, ezek között leginkább Hampel Antal keresk. tanodai igazgatónak buzdítására Conlegner a számtan és könyvviteli tanzsékre pályázott és erre ki is neveztetett. Működését új állásában 1846. nov. 1-én kezdte meg.

1848-ban a bekövetkezett mozgalmak miatt az előadások az ipartanodában is már május hónapban megszűnő: Conlegner a pesti kereskedelmi banktól, tanári állásának megtartásával, mint főbiztos a bankjegyek gyártásának felügyeletével bízott meg és mint ilyen októberig működött. Ugyanazon évi november hónapban — a tanodák még mindig szünetelven — az állam részéről mint főbiztos nyert alkalmazást. E minőségben a pénz-jegygyárt. Debreczenbe követte, s ott 1849. évi febr. havában ez intézet igazgatójának neveztetett ki. 1849. májusában Pesten fiók pénz-jegygyárt. rendezett be, melylyel azonban már július hónapban Szegedre, hova a főgyár is Debreczenből áttételezett, innen pedig Aradra s később Lugosra kellett menekülnie.

A világsi fegyverletétel után egy ideig elrejtőzni volt kénytelen, de később Pestre tért vissza, hol jóakarói és kivált Duschek Ferencz önfeláldozó nagylelkűségének köszönhetően megmentését a végveszélytől, hivatalától azonban egy időre megfosztatott, s magán-leczkélből élt, kivált gr. Nádasdy Lipót pártfogásában

CONLEGNER KÁROLY.

désben nyert alkalmazást, ott leginkább a levelezéssel lévén megbízva. Atyja kereskedése nagyobb kiterjedést nyerve, haza tért s az üzletet vezette, de szabad idejét továbbra kiképzésére használta föl. Mint városi képviselő a község ügyeiben is tevékeny

részesülvén. A tudomány-egyetem tulajdonát képező körmücsi papír-gyár ügyei és számadásai már 10 év óta legnagyobb rendtelenségben és zavarban lévén, ezeknek rendbeszedésére bizottság küldetett ki, melynél mint rendes tag és előadó jóaka-

roinak ajánlatára ő is alkalmaztatott. E működése alatt a vizsgálat ellene és ezzel együtt tanári hivatalából elmozdítása minden következményeire nézve is megszüntetvén, előbbi állásába visszalépett. Időközben a József-ipartanoda a kereskedelmi és a mezőgazdasági osztály felosztásával, ezek helyett 3 osztályú főreáltanoda lépett életbe, s ezen, a József-ipartanodához kapcsolt három osztályban Conlegner a német nyelvtant, a földrajzt és történelmet adta elő, mely utóbbi tárgyakkal mindenkor buzgalommal foglalkozott.

Később a József-ipartanoda Budára áttételezésével és műgyetemmel emeltetvén, mind a könyvvitelt, mind pedig a történelmet, földrajzt és német nyelvet tanította. 1861-től kezdve az állami számvitelt mint póttanár adta elő az állami tisztviselőknek, és ezen évben az állam-számviteli vizsgáló bizottság tagjának nevezetett ki. 1865-ben az akkor föllállított reálszakszaki vizsgáló bizottság tagja lett, s a történelmi és földrajzi munkálatok megírására reá bízott.

Sikeres tanári működésén kívül nem csekély érdemeket szerzett magának a társadalmi téren is, jelesen az iparbank és iparügyesület ügyei vezetésében.

1865-ben az első magyar iparbank rendezésében és igazgatásában előbb mint igazgató, később mint alelnök és b. Eötvös József lemondása után mint elnök 1871. évig vett részt. Az iparügyesületnél pedig 1868 óta mint igazgató, később mint alelnök működött. Az utóbbi két állásról azonban, megtört egészsége miatt nyugalmába lépni ohajtván, 1871-ben leköszönt. Az iparbank, melynek igazgatásában és ügyvezetésében anyai önzetlenséget, áldozatkészséget és hozzáértő tevékenységet fejtett ki, leköszönésekor elkészített arcképét olajba festve és azt gyűléstermébe függesztetve. Valóban hallatlan is iparvállalataink történetében, a mit ő itt tett. Ezekre menő osztályokairól mindig lemondott a bank javára, ámbár ő volt az ügyvezetés fáradhatatlan lelke. Utódja az ipar-banknál, Kautz Gyula az arckép leleplezési ünnepélyén megtestesült szerénységnek nevezte. S ez elnevezést, ha valaki, úgy Conlegner valóban megérdemli.

1872-ben már le akart tanári állásáról is mondani, hogy falusi magányba vonulva, anyai tanulmányok gyümölcseit — tanártársai élő bibliothékának nevezik — valami nagyobb műbe rakhassa le. Csak társai erőltetésére és azon indok megemlézésére mondott le a szándékáról, hogy épen e nehéz évben, midőn a polytechnikum Budáról Pestre költözve, anyai benső rázkódásnak lesz alávetyve — nem szabad a működési térről visszavonulnia és a feléje irányult bizalmat visszaautasítania. Maradt és majdnem egyhangulag a műgyetem rektorává választatott.

A műgyetem pesti megnyitásának ünnepélyén, e hó 6-án a humanizmus és realizmus fejlődésének válaszával foglalta el rektori állását.

Tanítványai, tanártársai és mindenki, ki vele csak találkoztak, érintkezésbe jött, tiszteltetlennel és szeretettel szól a férfiról, kiről bátran elmondhatni, hogy tetőtől talpig ember, és a legnagyobb szabású jellemek egyike.

Száz ilyen ember a tanári székekbe s akkor Magyarország jövője felől nem kellene aggódnunk.

Jelky András bajai fiu kalandjai ötödik felvilágzásban.

(Folytatás.)

Ezen éjjel a mango-fa alatti kunyhókban nem sokat aludtak. A pápuákra gondolt kiki és arra, vajjon másnap vissza fognak-e térni, hogy a sziget tulsó felén kisértsék meg a támadást.

András egész éjjel szemet nem hunyt. Ott fektüdt mozdulatlanul ágyán, szeme azon vörös tüzpontozat függött, mely a tűzhely örök taplójában égve, a sötétben annyira vigasztaló látvány volt.

Alig hogy pitemallani kezdett, András fölkelte és kilépett a kunyhóból. Kvinga és két bátyja ekkor már künn álltak az ajtó előtt és nagyon el voltak mélyedve beszélgetésükbe. Látnivaló volt, hogy őket a tegnapi esemény nem csekélyebb feszültségben tartá mint Andrást.

— Jó reggelt, hveim, — mondá András. — Vajha bizonyosan tudnám, hogy ma még jó estét is fogunk egymásnak mondhatni.

— Te is azt hiszed, hogy földieim még egyszer el fognak jönni? — kérde Kvinga, kinek szemei aggodalommal függtek Andrást ábrázoltán.

— Mindenesetre, — válaszolt ez nyugodtan. — Ma éjjel arról gondolkodtam, szokni lesz-e jobb vagy küzdeni, és azon meggyőződésre jutottam, hogy innen se el nem szökhetünk, se itt el nem bujhatunk.

Társai hallgatva igent bólintottak.

— Küzdenünk kell tehát, — folytató András, — noha ily tulnyomó erő fölött diadalmaskodnunk csaknem lehetetlennek látszik. Egyetlen segélyünk az, hogy észsel és esellel pótoljuk erőünk elégtelenségét. Azon csontvázak, melyeket Sokuma és Gondoro a kikötőhelyen fölláttak, meglehet, még igen jó szolgáltatásokat fognak nekünk tenni.

— Én is úgy hiszem, — mondá Sokuma. — A mi embereink igen babonásak és a holt ember képétől nagyon félnek. — Ámbár az eredeti szívesen megesszik, ugy-e? — vágott közbe András.

A két pápua szégyenlősen vigyorgott.

— Dologra tehát, fiuk. Szedjétek össze, a mennyi nyíl, lándzsa és kő kezetek ügyébe esik. Halmozzatok föl a kikötőhely partján jó rejtekekben, legyünk készen mindenre és csak azért se féljünk.

Összeszedték tehát a fegyvereket, a faluba is elmentek és az ott heverésző régi dárdákat, nyilakat előkeresték, azután mindezt lefordították a tengerpartra. Ott szikladarabokat gördítettek össze, úgyhogy egészen emberséges sánctól képeztek alkalmas lövésekkel. E sáncz külsejét bokrokkal és leszakasztott galyakkal lealczázták, nehogy az emberkéz nyoma rajtok nagyra is meglátszék.

Sokumának még egy igen eredeti ötlete is támadt. Rendre járta ugyanis csontvázait, mindegyiknek ijjat adott kezébe és karjait aztán oly helyzetbe kötötte, hogy némi távolságra csakugyan lövöldözni látszott.

— Ez jó lesz, — kiáltá, — mert így, ha majd mi lövöldözünk, az ellenség azt fogja gondolni, a csontvázak védik a szigetet.

De az nap nem jött az ellenség. Sőt más nap sem.

De azért harmadnap megint elkezdődött a várakozás, a kémlelés. Midőn dél felé járt az idő, Sokuma egyszerre egyenesen ki nyújtotta karját Ternate felé. Nem szólt semmit. Mind a három férfi lélekzete egy perczele állt. Szíveik hevesen dobogtak és szemek mintha át akarták volna furni az

ezüstös fátylakban borongó messzeségte. Ezuttal nem csalódtak. Igenis, a sötét pontok megint ott lebegtek a tenger színén. Sokan voltak. Még többen mint először. Egy óra mulva már tizenkettőt lehetett számlálni. A fekete ördögök jól eveztek. Az idő is kedvezett nekik, szél nem volt s a hullámok nem hátráltatták haladásukat. Elég gyorsan közeledtek a névtelen sziget felé.

András csakhamar egész nyugalmát visszanyerte. Az igazi veszély perczeiben az ő vére rendesen hideg szokott lenni. Ő mindig tudott higgadtan gondolkozni, a hol szükség volt reá.

— Itt vannak! — mondá szilárd hangon és fölkelte fektéből. — És most jerünk oda, a hol ember kell a gátra!

A pápuák készségesen, sőt buzgón követtek vezérüket. Még egyszer visszazétek kelet felé, hol a fekete pontok egyre nőttek, nőttek, — azután sietve elhagyták a szirtfokot.

Kvinga a rossz hír hallatára meg nem ijedt, sőt férfiasnak mondható határozottsággal a harcsozok közé állt és fölajánlá ijjazási ügyességét a közös védelem javára. Természetes, hogy az ajánlat ezer örömmel elfogadtatott s a négyszigetlakó összeszedve fegyvereit, mentenlesietet a kikötő partjára a sáncz mögé.

A csontvázak sora ott fehérlett part-hosszant, üres szemgödreik kísérteties me-revséggel látszottak kémlelni a közeledő ellenséget, úgyenesen igazgatott karcsonjajaik az iver hurjait feszítették: — valóban ijesztő egy várórség!

A sáncz mögött pedig jól elrejtve lap-pangott a kisdéd csapat, némán, elszántan, hidegen. — — —

Egyszerre... a szirtfok mögől a kisdéd tengeröblöbe suhant az első ladik, nyomban utána a többi. Egy perczele sem telt, már mind az öblön belől mozgott. Fülhasgató rivalgással üdvözölték a kedvező látványt és eszeveszetten forgaták fegyvereiket fejük fölött.

Midőn az első ladikok belebb értek az öblöbe, legénységeik hirtelen meglátták a parton álló fehér csontvázakat. Meghökken-tek. Az evezők rögtön megszűntek mozogni. A vademberek mind a borzasztó látvány felé fordultak és zajosan czivakodtak egymás közt. Alkalmasint találgatták, mit jelentsen ez, vagy arról tanakodtak, jó lesz-e még tovább előnyomulni?

A láрма megszűnt, és evezők ismét munkához láttak, a ladikok meg belebb jöttek. Nyilván az lett határozva a hadi-tanácsban, hogy azért sem fognak félni. De most már azt is kivehették, hogy a csontvázak föl vannak fegyverezve és iverket tudnak kezelni. A láрма a ladikokon újra megindult még hevesebben mint először. Néme-lyek nyilván meg voltak félemlítve és vissza akartak vonulni, míg mások elszánt támadást ajánlottak.

— Most! — mondá András, — kiki jól czélelőzzon; egy nyilnak sem szabad kárba vesznie!

E parancsszóra négy nyil surrant el négy iv hurjáról, s a ladikokból négy sebesült pápua hullt, önkénytelen bukfcnczet hányva, a vízbe.

Ijedtség szállt a feketék szívébe. Élő embert nem láttak sehol, csak a csontvázak nyilazhattak reájok. A rémület és düh üvöl-tése hangzott föl száz vad torokból. De csak-hamar ismét kidült egy pár emberök a csónakokból. A „csontvázak” jól kezelték fegyvereiket. Jól, gyorsan és biztosan. Nyil nem hibázta el célját, hanem jött egymás-után, sűrűn, halálosan. A csónakokban

mindinkább szaporodott az áldozatok száma. A támadók dühe tehetetlennek bizonyulván, nemsokára általános reméletté változott, míg az őrség annál buzgóbban és hatáso-sabbban szórta nyilait a megzavarodott ellenségre.

A csata nem tarthatott sokáig. Egy negyedóra mulva eszelen vad futásnak eredtek a pápuák. A ladikok keresztül-kasul egymás hátán iparkodtak menekülni és ke-resték a mentő távolságot. A járművek egyike e közben föl is billent és legénysége vízbe esett. A kik közülök meg voltak se-bezve, rögtön elmerültek, a többiek pedig, a part felé uszni irtózáva, lázas erőfeszítés-sel igyekeztek csónakjokát ismét megfor-dítani. E szerencsétlenek kényelmes cél-pontokat nyújtottak Andrástaknak; közülök egyetlenegy sem menekült meg.

Nemsokára az öböl egészen kitisztult is-mét. Ellenségnék nyoma sem látszott benne.

András és emberei összenéztek. Meg-nyerték a csatát és meg voltak mentve. A két pápua hangos ujjongásba tört ki és diadalmas tánczra lendült. Azután mind-nyájan összeültek, összecsokolóztak és hálát adtak egymásnak a kölcsönös se-gélyért.

Pár nap mult el szépen nyugalmasan, a mango-fa alatt lakók békéjét mi sem há-borította.

Egyszer azonban reggel, midőn Kvinga egy estéről megmaradt antilopsültet akart föltálatni, azt hiába kereste ott, hová az este eltette.

Másnap reggel Kvinga az antilop-tehe-net készülővén megfejti, csak egy melleleg megjegyzi, hogy nem érti, miért ad az a jó állat két-három nap óta oly föltünőleg ke-vés tejet.

András figyelmes lett. Megcsóválta fejét és nem szólt semmit. De az nap, a merre csak járt az erdőben, sziklakon, mindenütt igen éber szemmel vizsgálódott. Gyanus dolgot azonban sehogyszem volt képes föl-fedezni.

Egy éjjel mintha valami ember olálko-dott volna a kunyhó alatt. András utána nézett, vizsgálódott, de nem talált semmit. De abban egyet értettek mindnyájan, hogy még valaki van a szigeten kívülök, és az a valaki szokta éjnek idején megfejti az an-tilopot.

A három férfi reggel haladéktalanul el-indult és kezdte verni a kisérlet nyomait. Bebarangolták az egész szigetet, átkutat-tak rajta minden zeget-zugot, kikötortak minden odut. Az erdőt is keresztül-kasul járták. Így telt el a nap, és már-már úgy látszék, hogy kutatásuk eredménytelen lesz.

Ekkor egy óriási tamarind-fa alá léptek s e perczeben fönn a czombvastagságu ágak közt roppant élénkség támadt. Egy pár olajzöld pávián rikácsolva szökött a leg-szélő galyak közé, fogait vicsorítva föl a fa teteje felé, a két meg sárga papagályok pedig rekedt rikkantások közt röpdöstek ide s tova.

Az állatok e rendkívüli izalmát a három vadász közeledése nem okozhatta; hisz más-rol is jártak már ők ilyen helyen, de még sem támasztottak ily szörnyű forradalmat.

— Ohó! — mondá András, — mi le-gyen ez?

Mind a hárman megálltak és elkezdtek jobbról balról vizsgálni a fa koronáját. Ez oly sűrű volt, hogy sokáig nem láttak sem-mit. Végre Sokumának sikerült egy hézagon keresztül valami feketeséget megpillantani. Szó nélkül ijjához kapott, és, senkit sem kérdezve, biztos nyilat egyenesen annak a feketeségnek a kellő közepébe bocsátá.

Egy jajkiáltás hangzott le a fáról, azután

fönn zuhanni kezdett valami, ágról ágra esett, a kisebb bogok recsegve patogtak szét sulya alatt, és pillanat mulva egy hatalmas sötétbarna vadember pottyant le a három vadász közé.

Ez hamarosan kivallotta, hogy egyedül van, czinkostársai nincsenek, ő pedig az egyetlen, ki az ütökzet alkalmával fölbillent csónak legénységéből megmenekült, még pedig ide a szigetre, s azóta itt lappangott nyomoruságosan a fák sudaraiban majmok és papagályok közt, csak éjjel lopózkodván nagy óvatosan a kunyhók közelébe, hogy valami enniválót kerítsen. Egyszersmind erősen tiltakozott az ellen, hogy valakinek kárát vagy épen életét akarta volna, sőt in-kább ő örült szegény, ha őt nem bántotta senki. Azután sirva-ríva, térden csusza és András lábait nyalva kunyorált kegyelmet.

András a nyilat, mely a pápua hátul-jába furódott, óvatosan kihuzta, aztán mindhárom közbe fogták őt és elkisérték a kunyhóhoz s ott guzszal egy fa dereká-hoz kötötték.

Andrásnak fogalma sem volt arról, ho-gyan bánják a fogolylyal. Megöletni nem akarta, ez emberi érzelmével meg nem fért; bezárva vagy fához kötve örökkön örökké nem tarthatta, mert ez is barbárság volt volna; másrészt pedig, ha szabad lábra helyeztette, azon veszélynek volt ki-téve, hogy előbb-utóbb visszazökik hazá-jába és övének elárulja a névtelen sziget titkát, a mi pedig okvetlenül mindnyájak végveszélye leendett.

Néhány napi habozás után mégis csak szabadon bocsátotta, miután a nyomorult ember szerfölött alázasatosan és gyáván vi-selte magát, és szentül ígerte, hogy a szigetlakóknak leghűségesebb szolgája lesz.

Karako — így hívták a fogoly pápuát — nagy kö volt a szigetlakók szívében. Min-den meghunyászkodása és szinlelt szelid-sége daczára kiki érezte és tudta, hogy ezen állapotban természetesen nem olyan, melyben biztosan meg lehet nyugodni.

Alamuszi, álnok, boszuálló, rozszakaratu egy lény volt Karako. Este mindennap kénytelenek voltak őt Sokuma által újra odakötetni a mango-fához, nehogy éjjel megugorjék és hirt vigyen Ternatéra-ittlé-tök felől. Nappal pedig folytonosan éber szemmel kísérték, és minden mozdulatára vigyáztak.

Egykor reggelre kelve Andrásték meg-döbbenéssel látták, hogy a mangofához nin-csen kötözve senki. A kételések, melyeket a gaz kópé a fa kérgéhez való huzamos dör-zsölés által surolt keresztül, elszórvá he-verték a fa alatt. Karakonak pedig semmi nyoma sehol. A kisebbik csónakon elmenek-ült.

Haladéktalanul csónakra keltek. A leg-nagyobb serénységgel forgatták evezőiket, egyenesen Ternate hegyecsúcsa irányában ha-ladva. Időnként András fölkel s a csónakban állva vizsgálta a láthatárt. Sokáig nem látott semmit. Végre azonban meglátta a szöke-vényt.

— Megvan! — kiáltá. — Előre mind!

A csónak mulva hatalmunkban van. Az üldözött őket még nem vette észre. Mindazonáltal erősen iparkodott ő is, de már nagyon észre lehetett rajta venni, hogy a huzamos és szakadatlan munka vas izmait kifárasztotta.

Egyszer aztán véletlenül hátrazétt, és látta, hogy sarkában az ellenség. Ijedtében olyant ordított, hogy Andrásték is meghal-lották, s aztán eszeveszett erőlködéssel igye-kezett előbbre jutni.

Nem használt neki. Nyolcz kar kettő el-len: mily egyenlőtlen küzdelem. A távolság

a két csónak között egyre csökkent. Ka-rako nyilván maga is érezte, hogy karjai hatalma által többé nem menekülhet. Go-nosz agyában ördögi terv fogamzott meg. Lassította csónakja haladását, s mikor az üldözök már csak száz lépésnyire lehetek mögötte, hirtelen föllát csónakjában, a ma-gával vitt löszerhez kapott és...

Jelkyék csónakjából gyöngye sikoly hal-latszott, melyből Karako megtudta, hogy nyila el nem tévesztette a célt. Kvinga, a szelid, hű, kedves Kvinga volt, kinek ajkai-ról ama sikoly ellebbent. A leány kezéből kibullott az evező. Arczát halálos sápadtság borítá el. Alélya dült hanyatt András kar-jai közé. Társai rémülve látták, hogy Karako nyila a leány kebelébe furódott. A piros vé-r-csöppek lassan permetezték alá a gyöngéd barna testen...

András, Sokuma és Gondoro mind a se-besült leánynyal foglalkoztak. De most nem volt idejük a nyilat sebéből kihuzni, hanem Kvingát óvatosan lefektették a csónak fe-nekére s ismét Karakóhoz fordultak. E go-nosztevő őket meg egyenkint lenyilazhatta volna a távolból. De midőn ismét evezőhöz nyultak, bámulatok igen nagy volt; mert Karakot sehol sem látták. Csónakja üres volt, a szökevény eltűnt.

Két perc mulva Andrásték utólérték a másik csónakot, de fenekén nem lelték meg Karakot.

Fölláttak a csónakban és figyelmesen szénéztek a tenger színén, de sehol sem látták az uszó pápua fejét. Vagy tán alábu-kott volna és a víz alatt usznék? Lehetetlen, hisz fél percnél tovább a gyöngybuvár sem képes viz alatt maradni.

Némi veszteglés után tehát András pa-rancsot adott, hogy a visszanyert csónakot kössék a magukénak végébe és így vontas-sák vissza a névtelen szigetre. A két pápua a parancsot teljesíteni akarván, a másik csónak orrát készült megfogni, midőn egy-zerre mindketten elkiáltották magukat:

— Itt van!

És ime, a ravasz vadember azon percze-ben, midőn Kvinga megsebzése által üldö-zői figyelmét magáról elhárította, a vízbe ugrott és saját csónakja orra alá bujt, oda, hol a fa és vitzikör közt csak néhány hü-velyknyi tér kínálkozott és némi szerencsé-vel csakugyan lehetséges volt elrejtőznie.

Sokuma és Gondoro egyszerre két kézre kapták evező lapátjaikat, megforgatták a légben s aztán mindketten oda sujtottak, hol Karako fejét látták.

De lapátjaik nem a szökevény fejére zuhantak, hanem csak a vízbe, mely nagyot locsant és mindkettejüket befecs-kenkente.

A gonosz fekete a válságos perczeben hirtelen alábukott, a csónak alatt annak másik végére uszott és ott rejtőzött el.

Sokuma és Gondoro szitkozódva várták, mig ismét föl fog bukni. Evezőiket készen tartották, hogy rögtön bezuzhassák a pápua koponyáját, mihelyt megjelen. Vártak, vár-tak, de... hiába vártak. Karako nem buk-kant fel többé.

A csónak másik vége alá bujt, s midőn András oda kormányzá járművét, kétségbe-esetten vicsorgatta fehér fogait, szemei vér-ben forogtak, arczkifejezése ugyanaz volt, mely a kutyaé, ha a veréstől fél.

Sokuma és Gondoro evezői megint a csónak alá vágtak. Megint hiába. A pápua is-mételte előbbeni taktikáját és átuszott a másik oldalra. De a mint ott fölbukott, már megint a két evezőt látta feje fölött, — üldözői csak egyszer csalatták meg magukat.

Alig volt ideje a szerencsétlenség félig lélekzetet venni, már megint viz alá kellett

buknia. Andrásék rögtön ácsúsztak a másik oldalra, Sokuma és Gondoro megint a csónak alá akartak sujtani, de . . . Karako ezuttal nem volt ott.

A tavasz róka tudván, hogy üldözői megint ott fogják őt várni, inkább ideát maradt és az innessó oldalon vett lélekzetet.

E szörnyű tusakodás csaknem egy negyedórát tartott. De végre is Karako mindinkább elfáradt, tüdeje görcsösen dolgozott már és felmerülésekor lélekzés helyett kinosan hörgött. Azután egyszer, a mint ismét le akart bukni, már nem volt elég ereje; a két lapát közvetlenül a víz

lakói újra meg voltak mentve a fenyegető veszélytől.

A nap tüzes golyója immár a vizet érinté. Fenn és alatt izzó bibor, káprázatos fény volt minden. Az egész tenger égni látszott. S e tündéri ragyogvány közepette a csónak mélyén ott feküdt az ifjú leány, mozdulatlanul, alig lehelve. Haloványarcára a bucsuzó nap hazug rózsákat hintett, mintha kendőzgetni akarná.

A nap eltűnt, az ég elsápadt, Kvangá orczáiról is letűntek a kölcsönzött rózsák. Nemsokára a rövid szürkületnek is vége szakadt, az égen kigyultak a csillagok számtalan fáklái. Éj volt.

alig emelték a botot, melyre sétálás közben támaszkodnia kellett.

Egy reggel Kvanga nem volt többé.

Egy óriási magnoliafa alatt, melynek tömérdek virága andalító fűszeres illatot árasztott szerte, az örök tenger bájos partján, hol a hullám méla bölcső-dalt mormol a mellékén nyugovó embernek, nyugat felé, olyan ponton, melyet minden este legutolszor csókol a bucsuzó nap, — ott ástak sirt a korán megtört vad virágszálnak....

(Vége követk.)

Luther a Wartburgon. — (Zichy Mihály képe után.)

színe alatt még elérte fejét. Ez rá nézve végzetes volt. Kábulva merült föl mindjárt és szédülten kapkodott ide s tova.

— No most! — üvölté a két pápua, a hosszú tusakodás által feldühödvé.

Egy percczel később a tenger színén nagy véres folt uszott és Karako összezuzott koponyával örökre elmerült.

András ez alatt Kvangát ápolá a csónakban, az eszméletlen leány sebéből vigyázva kihuzta a nyilat, s a sebet saját ruhájából tépett kötással bekötötte.

A csónak már most megfordult és vissza igyekezett a névtelen sziget felé, melynek

A sötét tengeren, mely most mindenfelé csakugyan végtelennek látszott, nesz-telenül siklott tovább-tovább a két könnyű ladik.

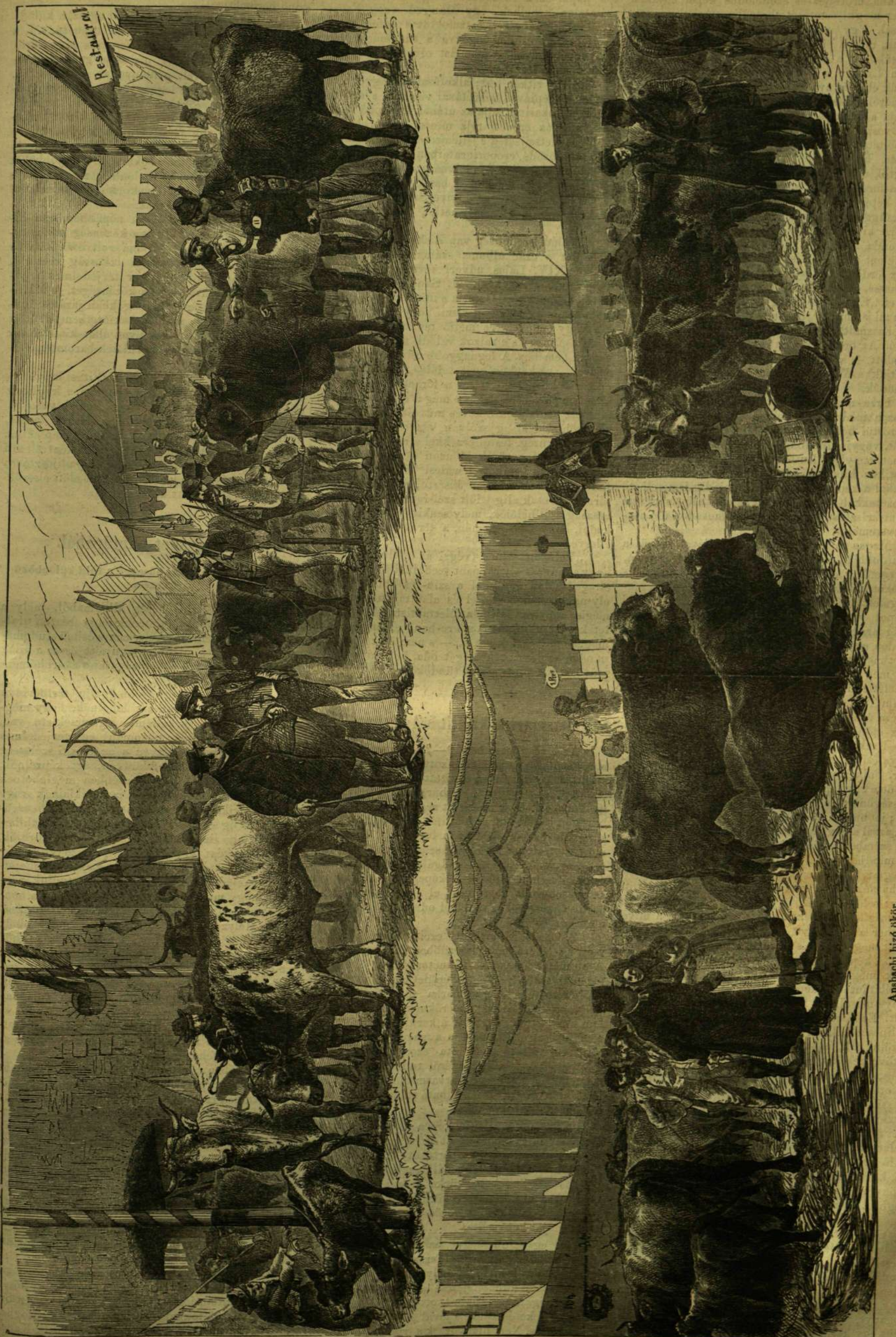
Partra szálltak. A leányt gyöngéden karjaikra emelték, úgy vitték be a kunyhóba, sebe lassanként felgyógyult, de azért folyton gyöngékedett. Köhögés szállta meg, melyet a legedesebb gyümölcsök nedvei sem tudtak csillapítani. Beesett orczákkal tévedezett föl s alá a mango fa árnyékában. Azon ujjak, melyek egykor elég erősek voltak a kézi hurját megfeszíteni és száz lépésnyire bizton célba röpíteni a nyilat, most

Luther a Wartburgon.

(Zichy Mihály képe.)

A mult hó utolsó napján ünnepelte a protestáns egyház a reformáció emlékét, attól a naptól számítva, mikor Luther 1517-ben október 31-kén a wittenbergi templom ajtajára kiszegte a mag-thesisait s ezzel a fölkelés zászlaját a római egyház ellen fölemelte. Hosszu harcz következett s a küzdelem, melyre a jelt akkor Luther adta meg — ma sincs befejezve még. De a részleges diadalt még ő is megérhette, a wittenbergi nagy harczoló. Hanem sok nehézséget kelle leküzdenie, sok veszélyvel dacolnia, sok kísértést kiállania.

Zichy Mihály, az orosz udvarnál élő művész

Ansbachi híró októ.

Riesi bika. Az augsburgi szarvasmarha-tállás.

Allgäui októ. A Ries vidékéről.

Bornyi a Ries vidékéről.

ragadta, változatos képét tüntette föl majd sivatag, majd virulatos tájaknak, át- meg átszelve számtalan s mind nyugot felé szét folyóktól, melyek valószínűleg a Nu tó és a Gizellák folyója medreit gazdagították.

Másnap is délről fújt a szél, s a „Viktoria“ a hosszúság 23° 23', és az északi szélesség 4° 55' alá ért. Még 90 mérföldet haladtak nyugot felé, s Zanzibártól, a honnan kiindultak volt, egyenes távolban 1400 teng. mérfolyra távoztak el.

Talán az egész utazás legszomorúbb napjai következtek most kalandra. Mindenesetre aggályos s bizonyos tekintetben veszélyes napok.

Ismertjük Fergusson számításának, légi utazása lehetővé tételére, két sarkpontját: egyik az, hogy tetszése szerint szállhat fölébb vagy alább, a szerint, a mint a kedvező szél a magasabb vagy alsóbb rétegekben fog áramlani s e fontos mütételre nem kell egyéb, csak bizonyos mennyiségű viz, melyből könenyázt s a mellett nevezetes hőfokot bír vegytanilag kifejteni. Másik sarkpontja pedig: hogy aránylag kevés súlyllyal s jelesen kevés vizet indulhat meg, mert tetszése szerint bárhol leszállhatván a földre, viztartó edényét annyiszor-mennyiszor vízzel láthatja el.

Most a számítás mindkét sarkpontját veszély fenyegette. Vízük már tetemes fogyatkozást szenvedett, s Afrika kellő közepében teljesen sivatag, köves, termékenyen vidékek értek. Egy fá, egy szál fű sem látszott messzi láthatáron; folyóvizek, pataknak, forrásoknak ép oly kevéssé volt a legkisebb nyoma is, mint esőnek vagy harmatnak nem, e köves sivatagon. A vízhiány pótlásáról tehát szó sem lehetett.

Azonban a legteljesebb szélségen uralkodott. A lég képzeltlenül nyomasztó, forró volt; mint olvadt ólom feküdt a lélekzeli alig tudó utasok keblén. A léggömb semmit, vagy észrevehetlenül mozdult, s a nap e mozdulatlanágban végtelenül látszott nyulni.

Már harmadnap óta tartott a nyomasztó s aggodalmas állapot. A forró, majdnem kiállhatatlan súlyú levegőt egy szellő mozdulata sem frissítette s a léggömb, mintha súlyos henye tömeg lett volna, függött, nem birva mozdulni, a sűrű levegőben. Május 1-seje a nélkül telt el, hogy nem virágot, de csak egy szál füvecskét is láthattak volna. Grogjukat nagyon pálinkásan kezdték inni, hogy csak a vizet kiméljék.

Május 2-ka reggelén hasonló mozdulatlanág, mely utasainkat már-már kétségbe kezdte ejteni. Végre délután egy bokréta forma csoport tűnt föl a láthatáron. Az „Iső“ fák, melyeket napok óta láttak; egy kis pálmaberek a sivatagban. Fergusson jól tudta, hogy a hol oáz van, forrásoknak is kell lenni s örömmel kiáltott fel: „Végre vizet kapunk!“ Még este előtt, — mert ha lassan s alig észrevehetőleg is, csakugyan haladtak — hat óra tájt a pálmák fölött lebegett a léghajó. De mit remények s képezetek egész bareknek festett, két csenevész, szomorúan elknyszeredett fa volt csak, inkább láttak mint élő, csak váza vagy kisértete a pálmáknak. Lábaiknál egy régen kiszáradt, valaha is alig szivárgó forráska kövei heverték s fehérlő csontok vezettek hozzá, mint ösvény. Egy szerencsétlen karaván járhatott itt; elepedve szomjtól, a gyöngébbek elhullongtak az utban s csak kevesen érhetek el az egykori forrást — hogy csalódná, ők is szomjan veszzenek el mellette.

Az elmúlt nap szélsőségében alig 10 t. mföldet haladtak, s hogy magukat fentarthatassák, mégis száz hatvanhét köbláb gázt kelle fölemésztetniök. Kétségbejött tapasztalás, ha még soká tart így ez állapot.

Pedig kevés remény mutatkozott az ohajtott fordulatra. A hőmérő árnyékban 45° Cels. mutatott; a legkisebb szellő sem lendült s az a kétségbejött csend uralkodott, mely a forró őv alatt a hajókat egy helybe szokta, néha hetekig is, szegezni. A szomj kínait is kezdék már érezni s mind több szeszszel kényserülvén a mind kevesebb vizet vegytani, az ital nem hogy oltotta volna, inkább még nevelte szomjukat.

Ismét egy borzasztó nap. Az izzó napsugarak függőlegesen estek reájok s a forró homokban, mely a mint leszálltak, lábaikat égette, csaknem forrásba hozta agyvelejeket. Közel voltak a megsérüléshez, a nappal legforróbb órái alatt. S az aggodalom a reájok váro sors fölött: még növelte állapotuk borzalmit. Az őj alig valami észrevehető enyhülést hozott.

Ismét egy ily borzasztó nap. Edényök fenekéről az utolsó csepp viz is elfogyott már. A lég-

hajó mozdulatlan; az ég felhőtlen; a föld kiaszott; a levegő egy sűrű kemence izzó belsejéhez hasonló. A borzasztó napra következett rémletes őj a kétségbeesés alakjaival és kiserületmányaival töltte el a kimerültségtől elgyöngült agyaikat. Kennedy azon a ponton volt, hogy önkívületében fegyvert fogott magára s gyöngylösségi kísérletet csak a hű Joé éber vigyázata akadályozta meg; ki rárohant abban a perczen, melyben homlokára szegzett fegyverét már el akarta sütni s azt kicseavarta kezéből.

A fegyver, küzdés közben, elsült. Fergusson, ki kábult önéledegségbe volt merülve s magával jöhetőenül feküdt a naszdág fenekén, felriadt a lövésre, s mint egy sirból visszatérő szellem magasodott fel előttök, s mintegy föld felétti ihlettel megragadva, mutatott maga elébe.

— Nézzétek! — kiálta, a láthatárra szegezve tekintetét.

A föld színe, mint a vihártól korbácsolt tenger, háborgott. A homok, óriási felhőkbe fölsapkodva, kavargogva vetette nagy hullámain. A porfelhők elboríták a napot, a mint a forgószél ropant tömör oszlopokat csavart belsőök s hullámpolygotta előbb és előbbre. A számum vihar, több napi alvasközség után, felbretted s a mármár elvesztett mentességére sietett.

Gyorsan megoldák a köteleket. Mesterséges emelkedési eszközzel (vizök elfogytán) nem birva

Öt hét léghajón: A kanoonok fája.

már, a tudor a fenéksúlyt egészen kidobatta a naszdágból. A léggömb gyorsan emelkedett a magasba. Ideje is volt. Mert földszint legrombolóbb levén a vihar, néhány perc múlva már elérte s menthetlenül öszetepette volt a léghajó fatafáját. A magasban pedig, hova még a számum megérkezése előtt fölmenekülönök sikerült, gyorsan bár, de biztosan repültek.

Mily fordulat! Három órai gyors és egyirányú haladás után, a vihar megcsönvedesedett. A sivatag messze tűnt szemek elől. Dús, zöld tenyészettel behintett táj felett lebegett. A por felől eltsitultak s alattok üde, nyílt táj terült el. Több mint 240 mföldet haladtak e néhány óra alatt.

Terjedelmes oáz volt, a mi alattok elterült. Ott fák gazdag koronája borult ernyőbe s tudni való, hogy a víz bősége sem hiányozhatik. Fergusson bátran kinyitotta a felső szelelőt s a könenyt kieresztette rajta. A léggömb csöndesen ereszkedett lejjebb, lejjebb. Nemsokára a naszdág ki volt kötvé, s ezuttal nem fatóthöz, hanem az oáz egyik tisztán egy magánálló fatörzshöz, úgy hogy egyenesen a földre léphettek le. Fergusson a naszdágban maradt, mert járművetek magára nem hagyhatták. A más kettő kiugrott, az első dolgrá, forrás-keresésre indulva.

— Vigyázat! — mondá a tudor, — vegyétek puszkaitokat is, veszélyes találkozások lehet, mielőtt forrást találhatók.

Igazsá volt. Alig haladtak néhány percig a sűrűség felé, midőn erős ordítás hangzott föl.

— Oroszlán! — kiálta föl Dick ur s készen tartá fegyverét.

A következő perczben már előttök állt a fenévad s meglátva Kennedyt, óriási ugrásra készült ellene. Nem volt ideje; egy bátor és szerencsés lövés földre terítette. A mint oda rohantak a naszdágnál, Kennedy egy perczre még szomjuságát is felelte a vadászóesés mellett, hamar észre vették, hogy az oroszlán épen azt élvezte, a mit ők keresnek — a friss és gazdag forrás vizét. Néhány lépésön kelle lemenniök a kuthoz, mely bőven önté habjait a mélységből. Mohón estek neki, hosszan és nagy kortyokban nyelték a rég nélkülözött drága italt. S mindhárom alig gyöztek eléggé hálát adni a gondviselőnek a csodás szabadosulást. (Folyt. követt.)

Egyveleg.

⊙ (Ausztráliai hegedők.) Melbourne - ban, Dél-Ausztrália fővárosában egy idő óta kitünő hegedülők állítanak elő, s a többek között a híres Panormo József egyik volt tanítványa olyanokat készít, hogy azok még az egykor annyira magasztalt Straduarius-, Amati- és Paulo Magini-féle hegedűket is teljesen hátrébb sorozták. A mint látszik, az új világ mindenben tul akarja szárnyalni a régit.

⊙ (IX. Pius pápa egy bon-mot-ja.) A „Swiss Times“ szerint a pápa, mikor Hyacinthe atya megnősülését hírlí vitték neki, kezét összecsapva így kiáltott fel: „Dicsértessék a Jézus Krisztus és minden szentjei! Lám az a hitelhagyott önmaga szerezte meg magának a megérdemelt büntetést. A gondviselés utjai valóban végre mehetetlenek!“

⊙ (Kereskedés ember-csontokkal.) A legújabb párisi cikkek mostanában a holt embercsontról. Mathieu Monguy pompás életmódot szerzett magának azáltal, hogy halottak csontjaiból csinosan metszett feszületeket, szobrocskákat, burnót-szelencéket és gyertyatartókat árulgatott, s árucikkének eredetiségénél fogva igen sok vérvért talált. Azonban a párisi szem-füles rendőrség rá jött e tiltott kereskedésre, kifürkészte az élelmes csont-kereskedőt, ki némi vonakodás után bevallotta, hogy a nyers anyagot a sírások szállítják neki jó pénzért. Valóban furcsán érezheti magát az életveg párisi gavalér, ha elgondolja, hogy a tubákos pixis, melyből burnótot szippant, talán épen valamelyik nagynéje csontjából készült s még különösebb érzés foghat el egy dühös monarchistát, ha elképzei, hogy halála után koponyája, meglehet, valamelyik ultra-radikális újságírónak fog gyertyatartóul szolgálni.

⊙ („Az indulat kifejezése az embernél és állatoknál.“) E czim alatt jelent meg Darwin legújabb munkája. Darwin, mielőtt e munkáját megírta, tüztesen tanulmányozta a csenezők arczkifejezéseit, mint a kik rendkívüli erővel szokták érzelmeiket kifejezni, tanulmányozta továbbá a tébolyodottakat, mint a kik a legerősebb szenvedélyeknek vannak alávetve. Végre 1867-ben tizenhat kérdést tett fel s küldött meg számos hivatalos és más állásu embernek, kik félcivilizált, avagy vad népek közt élnek — oly czélból, hogy felvilágosításokat nyerjen azoktól az emberi érzelmelek kifejezéseinek különböző módjairól. Ily kérdések voltak a többek közt:

1) Az által fejeztetik-e ki a megdöbbenés, hogy szem és száj kimeresztetik? 2) Elpirulást idéző elő a szégyen, ha a bőr színe ezt látni enged? és különösen a testen meddig terjed le a pir? 3) Jó kedv közepette ragyog-e a szem s öszszerűzőlódik-e körötte és alatta kissé a bőr? 4) Midőn az ember ki akarja fejezni, hogy nem akadályozhat meg, avagy nem tehet valamit, vállait húzza-e fel, száját legbiggyesztvén és szemét szélesen felnyitván? — Az ily módon tett 16 kérdésre Darwin azóta teljes és kimerítő feleleteket kapott Afrikából, Amerikából, Chinából, a malajok közül, Borneóból és számos más helyről. Ez információk még inkább megerősítették azon meggyőződésében, melyre saját tapasztalatai vezették s jelen művében bebizonyítani törekszik, hogy ugyanazon érzelme embereké és állatoknál egy és ugyanazon módon nyernek kifejezést.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 46-ik számához 1872. nov. 17.

T A R H A Z.

Irodalom és művészet.

— (A Kisfaludy-társaság évtárából) 1860 óta az új folyamnak már VII-dik kötete jelent meg, mely 1871—72-ik évek működéséről állítja össze és közli mind azt, a mit a tagok a társaság körében műveikből bemutatnak és felolvastak. A Toldy-ünneply van először is benne ismertetye azon jelentés közlésével, melyet arról a társaság elé terjesztettek a rendezők; ezt követik az ünneply alkalmával mondott beszédek Horváth Mihálytól, Greguss Ágosttól és Szász Károly költeménye. Ezt követik a hivatalos jelentések a társaság ügyeiről, az új alapszabályok, a tagok névsora, az alapítók és a társaság kiadványai 1860—1872. febr. 11-ig. A szépirodalmi és esztétikai felolvasások közt Erdélyi János két verse, Bartalus jelentése a magyar népdallamok gyűjtéséről, Gyulai emlékszerződe b. Eötvös felett, Jókai „Az én kortársaim“ című felolvasása és Névly László pályadíjat nyert műve „A komédia elmélete“, Lévy „Egészítelés“ című szép verse s még néhány érdekes dolgozat foglaltatik. Mindenesetre a tartalmasabb kötetek közé tartozik az „Évlapok“ folyamában.

— (Kasinczy Ferenc és Gusznics Izidor levelezéseit 1822-től 1831-ig) második kiadásban közli Gulyás Elek pannonhegyi benézés és esztergomi tanár. Ára 1 frt 50 kr. Kiadta Aigner Lajos. — Ez irodalomtörténeti fontosságu gyűjtemény minden esetre nagyon érdekes mindazokra nézve, kik irodalomtörténelmünk tanulmányozásával foglalkoznak s Gulyás Elek ur közönetét érdemel, hogy e kötetet újra forgalomba hozta. Vajha Kasinczy és kora összes levelezéseit közre lehetne bocsátani minél előbb, míg egyesek élnek abból a korból, kik némely kérdése pontokra felvilágosító megjegyzéseket tehetnek közöz.

— (Margit-sziget) czimmel közhasznú és irodalmi tekintetben is értékes mű jelent meg dének tollu irónktól Tórs Kálmántól. A könyv 137 lapon érdekes leírás a sziget multjának és jelenének, rövid történeti vázlatot bocsátván előre, melyről szerző szerényen megjegyzi, hogy az nem eredeti kútfők buvárlatának eredménye, mint inkább a mások által már felkutatott anyag összeállítása. De mint ilyen is kiváló figyelmet érdemel, mert kritikai gondal állítja össze és egyezteteti ki a fennmaradt és egymástól eltérő adatokat. A farnetszettekkel illusztrált könyv első fejezetei a Margit-sziget érdekes történetét adják elő a rómaiak idejétől maig, míg a regényes fűrdőhely jelenének leírása a könyv hátralévő két-harmadát foglalja el. Tórs Kálmán élénken, sokszor költői melegséggel rajzolja a sziget szépségeit, melyeknek méltó feltüntetése, mint mondja, „nem egy iró tollát, de egy művész ecetét is kemény próba tenné.“ A könyvhöz Halácsy Sándor mérnököt gondos kivitelű térkép van mellékelve, mely a szigetet Buda és Pest környezetében tünteti elő. A Margit-sziget látogatói Tórs Kálmán könyvével hasznosabb és vonzóbb kalauzt már alig kívánhatnának.

— (Forradalmi emlékiratait) bocsátotta közre Gothárd Endre második kiadásában következő czimmel: „A szabadságerért“. Képek és jelenetek 1848. és 49-ből (Pest, Aigner-nél, 50 kr.) E mű a párisi, berlini, bécsi s milánói forradalmakról közöl részleteket.

— (Érdekes mű Széchenyi Istvánról.) Hajnik János, kir. kincostári jószágigazgató — a „Temesi Lapok“ szerint — egy nagyobb műven dolgozik, melyben le fogja írni viszonyát gr. Széchenyi Istvánhoz abban az időben, midőn a nagy hazafi még Döblingben lakott, de az örület fátyla már nem tartá fogva elméjét.

— (Camões „Lusiádá“-jának magyar fordítása) a bécsi világtárlaton a portugál osztyálynak leszá kiállítva. Gersey Ferenc, magyar születésű portugál királyi kamarás ugyanis Szinnyey Józsefet fölkérte, hogy a „Lusiádá“ magyar fordítását küldje meg neki, miután a portugál kormány Camões világhírű épészát valamennyi fordításával együtt egy nagy kötetben akarja kiállítani. A könyv már el van küldve Lissabonba, hol egy magyar szedő várja, ki a gyűjtemény számára Greguss Gyula fordítását ki fogja szedni.

— („Tokaj und Jókai“) különös czim alatt iri egy ismertető könyvet Braun K. német író

(Wiesbadenből), mely Berlinben jelent meg. E mű, melynek czíme attól ered, hogy a nevezett szerző Tokajt és Jókait látogatta meg, felletesen van írva, de a magyarokról általában rokonszenven nyilatkozik.

— (Magyarországi utirajz.) Dorner Ottó helsingforsi egyetemi tanár, ki a mult nyáron Budenz József és Szarvas Gábor akadémikusok társaságában Győr és Pápa vidéken utazott, „En Resa i Ungern, Sommarn 1872“ czim alatt a helsingforsi „Morgenbladet“ című svéd lapban utazását leírta, mely külön lenyomatban is megjelent. E munka különösen az iskola-ügyeket ismerteti.

— (Küzbinyi Lajos.) a „Magyar Ujság“ munkatársa, ily című munkára nyit előfizetést: „Meddig él a nemzet?“ Szerző munkája czéljánál tüzte ki: figyelmzettetni a nemzetet, hogy nemcsak fegyver által a csatáretlen, hanem a béke közepette is elveszhet, ha önfentartása kellekeit elhanyagolja, vagy közfejődését a mindinkább nagymérvű s fokozódó nemzetközi eszmeáramlatok ellenében kivívni nem bírja. A 8 ivny kötet december elején jelenik meg, s előfizetési ára 1 frt.

Közzintézetek, egyletek.

— (A magyar tud. akadémia) II-dik osztálya november 11-dikén ülést tartott Horváth Mihály elnöklété alatt. Először Szilágyi Sándor olvasta föl Ladányi Gedeon levelét tag székfoglalóját ily czim alatt: „A modern alkotmányos intézmények a középkori államokban.“ Értekező párhuzamot von a magyar és angol alkotmányozó karták között; mint a melyek egyedüliek Európában a középkorból. Mindkét alkotmányok királyság képezte alapját, de az angol királyság tisztán örökösödési volt, míg a magyar királyság örökösödési öszekapcsolva választással. Az angol parlament csak nagyon nehezen nyert nagyobb tért működésében, törvényhozási joga csak 1345-ben lett biztosítva, s a szőlési szabadság ott gyakran megtagadtatott, míg nálunk kérdés alá sem jött. A 13-ik században a magyar alkotmány általában sokkal előnyben állott az angol alkotmány felett, de ez utóbbi a 14-ik században nemcsak elérte a magyart, hanem azt tul is megelőzte. — Ezuttan Frankl Vilmos olvasta föl Wenzel Gusztáv „Diógyőr fénykora“ című értekezését. E nevezetes régi vár és uradalom Róbert Károly korában kezdett nagyobb nevezetességre jutni, mint királyi vadász-kastély és nyári lak. Nagy Lajos megnagyobbította a várat és hozzátartozó uradalmat is, mind ő, mind utódai, a két Mária, Erzsébet és követők sok nevezetes okirat által tanusítják, mennyiszor tartózkodtak e vidéken. Bár Lajos halála és Lengyelország elszakadása némilég kisebbíté Dió-Győr fényét, még Zeigmond is sok nevezetes okmányt ad ki, követségeket bocsát és szövetségeket köt o várbán. Mátyás királynak szintén kedvező helye volt e vár. Halála után Beatrix kezére jutott s attól kezdődik fénykorának hagyatása is. Végül Frankl Vilmos bemutatta a br. Révay-család gazdag levéltárában talált magyar nyelvemlékeket. E levéltárban csak az Árpád-kori okmányok föjlíhaladják háromszázat, a mennyi egy levéltárban sincs az országban. Frankl a fölfedezett sok érdekes levelezés közül mintegy 50 levezetesebb magyar levelet emlit s ezek közt különösen Fráter Györgynek és Szondi György drégeli hósnak egy egy sajaktezői eredeti magyar leveleket, minőt eddig még sehol sem fedeztek föl.

— (A természettudományi társulat) nov. 6-án tartott választmányi ülést a titkár három alapítványt jelentett be, egymint: Balogh Kálmán 200, báró Eötvös Loránd 200, és Lechner Lajos 100 forintos alapítványát. — A könyvkiadásokra vonatkozólag bejelentették, hogy az aláírók száma az ezert már túlhaladja. Ootta geologia-jának első részét a fordítók (Petrovics Gyula és Hofmann Károly) már sajtó alá adták; Helmholz népszerű tudományos előadásait Jaczica L. és Jendrasik Jenő egy híján lefordították, s ha reviso-rok átvizsgálják, még a jövő év elején ez is sajtó alá kerül. „A jövő év elejére elkészül továbbá még Huxley élettana (fordítja: Mag. ar Sándor) és Darwinnak „a fajok keletkezése“ című munkája (ford. Dapay László), ugyhogy 1873 foly-

tán legalább is négy kötet má fog megjelenni. Legközelebb a könyvkiadó vállalatra a jelen évi tagdíjakat is bekéri a bizottság, a midőn figyelmzettetni fogja az aláírókat, hogy csinos angolos vászonba kötött példányokat is kaphatnak, ha a rendez tagdíjon felül még egy forintot küldenek, mi két kötet bekötésére fog számíttatni. — A növényntani pályakérdésre csak egy munka érkezett, a mit Jurányi L. és Szontagh M. fognak megbírálni. — A physikai és meteorologiai nyílt pályázatra már beérkezett a bizottság, a mit Stahlberger Emil fumei tengerészakadémiai tanár terjedelmes munkája „az apály és dagályról a fumei öbölben.“ Ha a bírálók nyilatkozta kedvező lesz, e művet alkalmasint maga a társulat fogja kiadni, mint a megbízásából tett országos érdekű kutatások és közlemények első kötetét. — Elhatározták a gyűlésen azt is, hogy a dobsaini jégbarlangot, Magyarországnak eme nem régebben fölfedezett természetű nevezetességét le fogják rajzoltatni, s képét és leírását a „Természettudományi Közöny“ jövő évi folyamában szándékoznak kiadni. Végül a titkár a társulati színetek alatt ajánlott 146 új tagot jelentett be, kikkel a társulat tagjainak létszáma 3373-ra emelkedett. — A természettudományi társulat legközelebbi szakgyűlése december 4-én lesz, mely alkalommal báró Eötvös Loránd és Balogh Kálmán fognak népszerű előadást tartani.

— (Közöny-tár-alapítási társulat Temesvárott.) F. hó. 2-án Temesvárott több tekintélyes polgár értekezletet tartott, hogy egy közönyvtár alapítása iránt tanácskozzanak. Az elnökölő dr. Kakuay Gyula kifejté, hogy a könyvtár alapja a kormányhoz, közönséghez, egyletek- és társulatokhoz intendő felhívások után volna beszerzendő. A város derék polgármestere, Steiner Ferenc szobát ajánlott fel ideiglenes könyvtárhelyiségül, míg a társulatkat gyűjtés utján sikerülend külvő közönyvtári épületet emelhetni. Az értekezlet az alapszabályok kidolgozása végett egy 5 tagu bizottságot választott.

— (Lengyel egylet.) A Buda Pesten lakó fegyverek testverségező egylete november 10-től kezdve Pesten, a Sándor-utczában 29. számházban földszint 19. ajtószám alatt van. Az egylet helyisége kőznapokon naponként d. u. 3-tól esti 9 óráig, vasárnapokon és ünnepeken pedig d. e. 10 órától esti 9 óráig van nyitva. Szabadon csak egyleti tagok járhatnak be, idegenek azonban egyleti tagok által bevezethetők magukat.

Egyház és iskola.

— (Az országos minta rajztanoda és rajstanórhépedéséről) Schulek Frigyes orsz. mintarajztanoda tanár az ábrázoló mértan és távlatlan, Morelli Gusztáv fametszőt a fametszészet, Szilágyi Éte orvost a festészetit boncztan, és Haas Károly m. k. honvédfőhadnagyot a katonai helyszínráj előadásával bizta meg a közoktatási miniszter.

— (Dr. Kautz Gusztáv) győri jogakadémiai nyilvános rendez tanár e tanintézet igazgatójává nevezetett ki.

— (Adomány.) A királyi győrmegeyebeli patasi h. hitv. evang. egyházközösgének a leégett paplak felépítésére, továbbá a krassómegeyebeli resiczai ág. hitv. evang. egyházközösgének, templomát és iskolaházát terhelő adósság törlesztésére, kézi pénztrábról 100—100 forintnyi segélyt adományozott.

— (Füzesváry Sándor) sáros-nagypataki plébános a boldogságos szűz Máriáról nevezett szépsi czimzetes apátaságot nyerte.

Mi újság?

— (Gyászhir.) A magyar színművészetet érzékeny csapás érte. Sverdahelyi Kálmán, a leggenialisabb magyar színészek egyike, a közönség méltó kedvence, nov. 14-én Nagy-Bányán meghalt. A nemzeti színházhoz érkezett távirat tudatta e gyászhir, mely az egész városban általános sajnálkozást ébresztett. A művészt szívbjaja mellett nagy mértékben jelentkezett tüdőböl ölte meg. Neve fennmarad a nemzeti színház jelesoinek koszoros sorában.

— (Kasinczy Ferenc emléke.) Toldy Ferenc az akadémia igazgató-tanácsának fölkérésére Skal-

DEÁK TESTVÉREK

magyar királyi udvari szállítók

szücs- és szörme-áruk kereskedése

Pesten, vaczi-utca 17-dik szám alatt

ajánlják a t. cz. közönségnek a beállott idényhez dísan felszerelt mindenemű részleteiket, egymint: nyuszt, nyest, chinchilla, kék róka, pezma, brabantival prémézett felöltőket, minden alaku utazó vagy városi bundákat urak és hölgyek számára; továbbá karmantyuk, gallérok és boákat, stb. stb. a legolcsóbb árak mellett.

Az áruk valóságáért kezeskedünk.

A t. cz. közönség kéréstik levelbeli megrendeléseknél a fentebbi czéget pontosan figyelembe venni.

1897 (1-3)

Mi alólítottak

a nagy közönség érdekében kedves kötelességünknek tartjuk az általunk már több ízben is kitűnő és solidnak megismert **Brauswetter János** chronometer és műórás urnak 25 év óta fenálló óra üzletét **Szegeden** (szülővárosában), készséggel és részrehajlatlanul a legmelegebben ajánlani. — Kelt márcziushóban 1872.

51. Dáni Ferencz, Arad, Kecskemét és Szeged városok főispánja.	75. Narancsik Lajos, jegyző Batinán.
Deák János, Kecskeméten.	Nemes Gy., vasúti. felügy. Bányán.
Fabian Sándor, Kunhegyesen.	Neiszor János, lelkész Rézbányán.
Facsinsay István, Tornallyán.	Nics Ad., m. k. postamest. Ökörítőn.
55. Főlti J., tanár Ó-Kanizsán.	Pollatschek M., Szegeden.
Gál Lajos, tanár Uszán.	80. Pálkás György.
Goboezi Károly, K.-Marján.	Ozy Péchy Pálné, Ökörítőn.
J. N. Grün, tanár Perjámoson.	Podra István, Mező-Heszin.
Gubovics J., lelkész N.-Ruszkán.	Ragályi Miklós, Edelényen.
60. Hajlemász J., keresk. Ó-Besonván.	Ribáry Gábor, T.-Füreden.
Hegymeghy László, Szerencsén.	85. Ruff Mátyas, Bezán.
Hierl Imre, kasznár Légradón.	Sádor János, Sebeshelyen.
Horváth József, jegyző Margittán.	Simon János, tanár N.-Ruszkán.
Ivancsov Baz., lelkész Királyháza.	Tj. Szilágyi János, Gyulán.
65. Jurenák Gy., urad. isp. Királyság.	Szakáll Albert, Körös-Tarcsán.
Kardos József, Hollod Venter.	90. Stammer J., m. kir. postam. Szegvár.
Kapisinszky István, lelkész Gálzacs.	Stefánovits Gy., keresk. Körösmezőn.
Késmárky Béla, szolgab. szántován.	Szeghó János, ügyvéd Pesten.
Kertész László, ügyvéd Mucocson.	Szegedy Lajos, lelkész.
70. László Mihály, jegyző A.-Keresztúr.	Szivesy Józ., takarékp. ig. Szeged.
Lévay Henrik, az első magy. ált. bizt. társ. vez. igazgatója Pesten.	95. Szmonka János, Szolnokon.
Martinetz József, Szakálón.	Temesváry László, Derekegyháza.
Mártonfy Dező, Szarvason.	Toldy Sándor, gyógyszer, B.-Komlós Torjay, Massán.
Molnár Antal gazdatiszt Magócsón.	Tóth Antal, urad. isp. Szegváron.
	100. Tóth J. főrelőnök. ig. Szegeden

Heyek Adolf

a „vadászno“-hez

szövött s rövidáruk raktára

Pesten, a szervita-téren, sütő-utca sarkán,

ŐSZI- és TÉLI IDÉNYRE

dús választékban, legjobb minőségű s legizletesebben kiállított **gyapot-árukat** hölgyek, urak s gyermekek számára, u. m.: barisnyakát, botosok, nadrágok, mellények, joppkák, szárharisnyak, shawlok, baschlik, kendők s keztlyűt stb.

nemezlábbelik mindennemben s nagyságban,

gumi esőköpenyegek, ágybetétek s lábgyékényeket, valódi

pottendorffi kötőpamut, s egyáltalában a legkitűnőbb s legjobb

varró-, kötő- s himző anyagokat, ezérna, pamut és selyemben, kézi s gépvarrásra, s minden a rövidáruk szakmájában vágó árucikkeket a lehető legutányosb árakért. Levélbeli megrendelések a leg gondosabban eszközöltetnek, s nemtelésb árucikkekké kicseréltetnek vagy visszavétetnek. 1897 (6-6)

Műfogászi terem.

Minden fogmítetést Garancia mellett végez, valamint a legszebb műfogakat és légnymatu fogsorokat készít

fogorvos **dr. Vidéky F.,** uri-utca 6-ik szám.

1898 (1-3)

Az őszi és téli idényre

Bretschneider Zsigmond-nál

Pesten, szervita-tér 5-dik s fürdő-utca 11-dik szám alatt, legjobb minőségű, vízhatlan s a legújabb minta szerint készített

férfi-, női- s gyermek-topánkák

dús választékban a következő árakért kaphatók:

Férfi topánkák:	1 pár borjúbőr topánka . . . 5-6 ft.	1 pár vízhatlan bőrtopán . . . 5-6 ft.
1 pár borjúbőr topánka angol varrással 6-7 »	1 pár bársony-topánka báránybőr-bélséssel, finomul prémézve s lakbőr-körborítással 7 1/2-9 »	1 pár patent bőrtopánka lakbőr borítással 6 1/2-7 1/2 »
1 pár orosz-lakbőrang. varr. 7-8 »	1 pár tuffel, bőrborítással 7-8 »	1 pár tuffel igen magas czug-csizma, bőrborítással 9-10 »
1 pár patent bőrtopánka lakbőr borítással 6 1/2-7 1/2 »		
1 pár tuffel, bőrborítással 7-8 »		
1 pár tuffel igen magas czug-csizma, bőrborítással 9-10 »		
Női topánkák:	1 pár brunell, lakbőr borítással 3 1/2-5 »	1 pár brunell, lakbőr borítással húzóra 4-5 1/2 »
1 pár brunell, lakbőr borítással húzóra 4-5 1/2 »	1 pár bársony vagy posztó lakbőr borítással 4 1/2-6 »	
1 pár bársony vagy posztó lakbőr borítással 4 1/2-6 »		

Vidéki megrendelések a legjobban, gyorsan és pontosan teljesítettnek. 1898 (7-12)

Hely szüke miatt időnként megújított névsorozatot.

Hely szüke miatt időnként megújított névsorozatot.

Brauswetter János

chronometer- és műórásnál az első valódi kulcs nélküli főluzható remontoir inga-órák szabadalmazott feltalálója, ki az 1871-ik évi londoni világtaláltsáson díszokmányonál lón kitüntette; továbbá külföldön, különösen pedig a francia Svájer országjaiban 12 éven át az óraművészet minden titkait magától vette és a hozzávaló gépekkel el van látva, valamint Münchenben is az elméleti és gyakorlati vizsgát eddig még senki által meg nem közelített sikerrel végezte.

Férfi-órák. Ert. Ertüst hengeróra 4 rubinnal 10-12 Ar. horg. krist. úv. dup. tok. 62, 65, 70, 80 » aranyzd. ugról. 13-14 » dupla tokkal 15-17 » kristályüveggel 14-17 » horgonyóra 15 rubinnal 16-18 » dupla tokkal 18-20-22 » angol horgonyóra 15 rubinnal kristályüveggel 18, 20, 22-24 » ugyanaz dupl. 22, 24, 26-28 » valódi horg. remont. fülénél főluzható kristályüveg. 30, 32, 35, » ugyanaz duplatokkal 35, 37-40 Arany horgonyóra 3. szám. (18 kar.) 15 rubin. 35, 38, » horg. duplatokk. 35, 58, 65, 70 » kristályüveg. 42, 45, 55, 65.

Inga-órák legnagyobb választékban saját találmányu új készülékek, melyeken a tokon kívül legyen az 1-3 vagy 3 nehezéssel mind egyszerre főluzni, ugyszintén megindítani és a mutatókat igazítani lehet. Körülmenyes leírás és árjegyzék kívánatra ingyen beküldetik. 1893 (16-0)

10 évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap minden óra verője. 5 évit pedig minden javítás megrendelője használati utasítással együtt. A zsebórákat függő és fekvő, egyszerűval minden helyzetben és raskódságban, arányosan és pontosan szabályozva adom által a közönségnek.

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgálva s minden nemben dús és a legizletesebb választékban kaphatók. Ezüst óraláncok 3-8 frtg. hosszuk 6-15 frtg. 3-mas számú aranyláncok rövid 18-70 frtg. hosszuk 35-100 frtg. Talmiarany, bronz- és acélláncok is kaphatók. Tárgyak, melyek nem tetazenek, kicseréltetnek. Órák, arany és ezüst a legmagasb árig cserebe elfogadtatnak. Vidéki megrendelések a pénzösszeg előleges beküldése, vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek.

Hely szüke miatt időnként megújított névsorozatot.

Kiadó-találdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Pest, november 24-én 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupan Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyzet haabzott petit sor. vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többesöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Szerdahelyi Kálmán.

(1829-1872.)

A magyar színművészet műzsája lefordított fáklával áll a ravatálnál, mely kedvezesebbek egyikét örzi, halotti leplekkel boritva. Az örökmosolyu Thalia ajkán a mosoly helyett zokogás tör fel: a vigjáték leghivatottabb papjai egyikét vesztette el Szerdahelyi Kálmánban.

Alig egy hónapja, hogy orvosai egyszerre, váratlanul az aggasztó ítélettel lepték meg a közönséget, hogy Szerdahelyi Kálmánnak veszélyes szivbaja miatt egy időre el kell vonulnia a szinpadtól, s vidéken, a természet és gondtalan élet ölen keresnie üdülést. A művész, egyaránt kedvenze a szinpadnak és társas köröknek, diadalai kellő közepéből ragadtatott ki. Még az nap este, midőn ez ítélet felette kimondatott, Moretó vigjátékában, művészi alkotásai egyik legkedvesebbikét, Polilát elragadólag játszta; s eleven, elmésségtől szikrázó, életvidor játékán nyoma sem látszott, hogy élete gyökerén halálos féreg rág, s hogy ő maga is teljes öntudatában van a veszélynek, mely fenyegeti. Elutazása előtt még egy szerepet kellett volna játszania, az okt. 4-dikére kitűzött „Romeo és Juliá“-ban Mercutiót; még egyszer el akarta szavalni a Mab királynő felséges tündéregéjét, még egyszer — szivében a halálos törzsürással — élcelni és nevetni akart, mielőtt lerogyna. Ah, oly jól illett volna hozzá, utolsó szerepnek, épen ez; oly jól, mint Egressynek a Brankovicsapai fájdalmai s tragikai átkozódása, melyben összerogyott volt, valóságga változtatva, iszonyu valóságga, az iszonyu játékot. De Szerdahelyi már nem játszhatta el Mercutiót. Okt. 10-én elhagyta a fővárost; alig véve búcsút barátaitól, kiket soha sem volt viszontlátandó többé; pedig mennyire tisztában volt sorsával, mutatja, hogy elutazása előtt végrendeletet

tett. Korábban elhunyt nővére (Sz. Nelli) utáni sógorához Nagy-Bányára ment. Ott a vidéki levegő, a fáradság s gond nélküli élet eleinte jótékony hatást látszék gyakorolni egészségére s a tudósítások, melyeket róla tettünk, remélni engedék, hogy a szinpad nem örökre vesztette el. Egy kirándulása Koltóra gróf Teleki Sándor barátságos házához és szüretjére sa vidámság, melylyel ott egy pár napot töltött, még fokozták e reményt. De szivbajához, meghülés követ-

sürgöny, mely épen azon perczen érkezett a nemzeti színházhoz, midőn a zenekar Donizetti „Dom Sebastian“-jának nagy gyászindulóját játszotta.

Szerdahelyi Kálmánal a második magyar színészi nemzedéknek egyik legkitűnőbb tagját vesztettük. Annak a nemzedéknek, mely Megyery, Bartha, Szentpétery, Egressy, id. Lendvay, László, Laborfalvy Róza és Lendvayné után, bár kevés, de az elsőkel egy rangban álló néhány kitűnőséget: Szigeti Józsefet, Tóth Józsefet, Szerdahelyi Kálmánt, Prielle Kornéliát és Felekinét adta a magyar szinpadnak. E második nemzedék is fogyatkozásban van; másod kitűnő tagját temették el Szerdahelyiben. S a betölthetetlen, vagy eddig legalább bizvást annak mondható hézagok ismét egygyel szaporodtak az ő kidöltével. A kik az ő szerep-körében eddig mellette próbálkoztak a nemzeti szinpadon, vagy a kik abban a vidéken jeleskednek, őt meg sem közelítik. S hogy őt valaki oly módon pótolhassa, mint ő Lászlót pótolta, arra egyhamar semmi kilátás nincsen.

SZERDAHELYI KÁLMÁN.

Egészen egyenlő művészi egyéniségek nincsenek; épen mert művészi egyéniségek: különbözők. Szerdahelyi sem az volt a mi László; s midőn ez, különben művészi ereje egész teljében, csak hangjában fogyatkozva, a szinpadtól búcsút vett, legremekebb alkotásai közül néhány, Szerdahelyi mellett is gazdátlanul maradt. De más jelességekkel viszont Szerdahelyi multa felül elődét s egész szerepkörét nagyjában mégis betöltvén, csakhamar feledtette. László francziás finomságát talán nem érte el, de egészséges és több oldalu humora egy új árnyalatot temertett a szalon-szerepekben, melyek neki mindvégig force-szerepei is maradtak. Nemes kedélye, finom választékossága, elmés-